

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА ИСТОРИЈУ

РЕПУБЛИКА ЦРНА ГОРА
Влада Републике Црне Горе
Министарство просвјете и науке
Савјет за наставне планове и програме Црне Горе

Ниво образовања	Основна школа
Предмет	Историја
Разред	VI, VII, VIII i IX
Предметна комисија	<p style="text-align: center;">Проф. др Ђорђе Борозан, Историјски институт Републике Црне Горе предсједник, Радован Поповић, просвјетни инспектор, Министарство просвјете и науке Републике Црне Горе, члан Милада Касумовић, просвјетни инспектор, Министарство просвјете и науке Републике Црне Горе, члан Здравко Пејовић професор, ЈУ ОШ „Ловћенски партизански одред” - Цетиње, члан Горан Марковић, професор, ЈУ Гимназија „Слободан Шкеровић” - Подгорица, члан Саит Шаботић професор, ЈУ ОШ „Милева Лајовић - Лалатовић” - Никшић, члан Драган Мирановић, професор, ЈУ Грађевинско-геодетска школа инг. „Марко Радевић” - Подгорица, члан</p>

1. НАЗИВ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА: ИСТОРИЈА

2. ОДРЕЂЕЊЕ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА

а) Положај, природа и намјена наставног предмета

Историја је у основној школи општеобразовни предмет, који заједно са матерњим језиком и географијом припада групи националних дисциплина. Историја се у основној школи изучава од VI до IX разреда. Као наставни предмет, историја подрзумијева одабрану количину историјског знања прилагођену узрасту ученика и њиховим развојним способностима.

У домену образовања, историја својим садржајима омогућава ученицима да се упознају са свим значајнијим друштвеним процесима и догађањима који су утицали на развитак цивилизације, чиме директно доприноси развоју њихове опште културе. Тиме се остварује не само усвајање основних појмова везаних за прошлост људског друштва, већ и омогућава лакше разумијевање савремених процеса и догађаја.

У васпитном процесу историја има примаран значај у формирању националног идентитета и развоју личности. Читање историјских текстова праћено је интензивним емоцијама које утичу на формирање сентимената - патриотизма, осјећања части, лојалности и националне свијести. Осим тога, историја такође доприноси и разбијању одређених предрасуда према појединим народима, расама и вјерским групама, што је предуслов за конституисање друштава заснованих на демократским принципима.

б) Број часова по годинама образовања и облицима наставе

Разред	Основа
VI	54 ((45+6+3)
VII	54 (45+6+3)
VIII	72 (60+8+4)
IX	64 (54+6+4)
Укупно	244 (204+26+14)

3. ОПШТИ ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

Поред усвајања схватања о развиту људског друштва до којих је историјска наука дошла користећи се научним методама, настава историје има циљ и:

- Усвајање основних знања о историји као науци и наставном предмету

- Развијање способности разумијевања историјског времена, простора и употребе историјске литературе и терминологије

- Упознавање ученика са свим врстама историјских извора и указивање на неопходност критичког прилаза информацијама које су у њима садржане

- Упознавање са значајнијим догађајима, процесима и лично-стима политичке, економске и културне историје, које су обиљежиле одређене историјске епохе.

- Афирмисање садржаја из националне историје којима се остварује развој националног идентитета и свијести о припадности државној заједници

- Развијање способности критичког и историјског мишљења и логичког закључивања

- Афирмација аргументованог дијалога

- Утицање на формирање личности ослобођене од нетрпељивости, ксенофобије, предрасуда и националистичких идеала, његовање демократских облика понашања, вјерске и националне толеранције

- Оспособљавање ученика за процес перманентног образовања.

- Да се заинтересује за проучавање прошлости, учи отворености проучавања других култура, различитих мишљења и изношењу аргумената и мотивише се за изучавање националне историје.

4. САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА

Оперативни циљеви произилазе из општих циљева и усмјерени су на ученике. Показују шта ученик треба да научи, сазна, постигне, може да уради. Обједињују садржајне (појмови, принципи, законитости) и процесне циљеве (разне когнитивне и комуникацијске способности и компетенције) и служе као основа за дефинисање стандарда знања. Предложене активности произилазе из постављених

циљева и упућују на процесе и радње путем којих ученик остварује циљ. Представљају смјернице, нипошто стриктна упутства, за наставнике. Колона - појмови и садржаји представља отворен избор за реализацију предвиђених циљева и активности. У складу са могућностима и захтјевима ученика, наставник је слободан да колону допуни или скрати у обиму који неће угрожавати могућност стицања компетенција према постављеним стандардима знања. Колона корелације представља упутства и препоруке за остваривање функционалне сарадње из предметних области у којима је могуће направити логичку везу и преплитање од користи за савладавање наставних јединица. Наставницима је остављена могућност да и сами уписују остварени степен повезаности са осталим предметима и темама из локалне историје наставним садржајима за које сматрају да им могу бити од важности у спровођењу наставне праксе.

5 ДИДАКТИЧКЕ ПРЕПОРУКЕ

Наставницима се сугерише; употреба различитих метода рада, комбиновање фронталне наставе („предавање”, излагање) са активним методама, размишљањем истраживањем, рјешавањем проблема, радом у групама, паровима, семинарски рад, пројектни рад...

Са методичког становиштва, наставнику се при планирању рада препоручује да води рачуна о активним облицима и методама рада, који ће ученике мотивисати и увести их у самосталан рад, уз помоћ историјске карте, извора, илустрованог градива, уџбеника и друге популарне литературе. Тако ученике уводимо и у методологију рада и оспособљавамо их за самосталан рад и самообразовање. Оперативни наставни циљеви наглашавају испуњавање начела савјесне активности ученика у усвајању нових информација и њиховом продубљивању и ширењу.

За савремени приступ настави историје су од особитог значаја и историјске екскурзије, теренски рад, обиласци музеја и то како за стицање нових информација, тако и за развијање правилног односа према вредновању и чувању културног наслеђа.

Препоручује се да методе рада уз помоћ историјске карте, текстова, илустративног градива и графичких приказа буду саставни дио све три фазе наставног процеса.

- тј. фазе учења и подучавања, понављања и утврђивања, фазе провјеравања знања и оцјењивања.

При већини активних облика рада гдје ће ученици провјеравати и вјежбати своје знање и вјештине (по датим критеријумима) и поредити га са резултатима датог задатка, биће више подстицајног одушевљења, а мање оптерећености страхом од оцјене.

Методика наставе историје треба да омогући складно развијање психо-моторне, афективне и комуникативне способности ученика, да подстиче слободу и креативност идеја, развија културне, естетске и интелектуалне вриједности и способности.

Колико просјечно успјешном ученику треба рада код куће за наставни предмет историја?

Наставни предмет историја изучава се у основној школи у шестом и седмом разреду изуча са 1,5 часа седмично, а у осмом и деветом са по два часа седмично . Уз чињеницу да се методологија рада базира на 40-сатој радној недељи, односно 8-сатном дневном оптерећењу, који су гарантовани највишим националним и међународним актима, сматрамо да је просјечно успјешном ученику потребно рада ван наставе, тј. код куће 1 - сат.

6. КОРЕЛАЦИЈА МЕЂУ ПРЕДМЕТИМА

Корелације међу предметима су дате у табелама.

VI ПРАЗЕД				
I Тема: УВОД У ИСТОРИЈУ	ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ	АКТИВНОСТИ	ПОЈМОВИ / САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА
<p>Ученици треба да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Сазнају о предмету проучавања историје и циљеве наставе историје • Описују поједине историје на раз-добља • Упознају различите историјске изворе и наводе како на основу њих сазнајемо о прошлости • Разликују начине рачунања времена и временске категорије (година, деценија, вијек, миленијум, прије нове ере, нова ера) 	<ul style="list-style-type: none"> • Утврђују циљеве наставе историје и на основу стечених знања и искуства из живота наводе примјере о потреби изучавања историје • Сакупљају илустративни материјал о различитим историјским пери-одима, разврставају га по хронолош-ком редоследу и праве паное • Гледају филм и на основу раније стечених знања препознају и именују различите историјске изворе и за-кључују о њиховом значају за изуча-вање прошлости • На траци времена вјежбају сна-лажење у времену и временске кате-горије, превођење једне у другу 	<ul style="list-style-type: none"> • Ера • Хронологија • Датум • Хроника • Историјски извори • Археологија <p>О историји</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Математика - Мјерење - јединица мјере • Познавање друштва - Просторна оријентација 	

Т е м а: ПРАИСТОРИЈА			
ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ	АКТИВНОСТИ	ПОЈМОВИ / САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА
<p>Ученици треба да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Сазнају о подјели праисторије на раздобља • Објасне значај проналаска метала и на основу текста и илустративног материјала опишу промјене и постепени напредак у изради оруђа, оружја и предмета за свакодневну употребу. • На основу текста и илустративног материјала опишу начин живота људи у каменом и металном добу, уоче сличности, разлике и опишу вјеровња племе и одреде улогу мушкарца и жене у заједницама • Наведу различите привредне гране у праисторији и утврде утицај развртка привреде на стварање неједнакости међу људима по богатству и угледу. • Знају о Илирима, првим познатим становницима на нашем тлу и на карти одреде праисторијска налазишта 	<p>Ученици:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Разговарају о теми • Слушају излагање датих садржаја и биљеже битно • Понављају изложено и повезују са познатим • Читају текст, уочавају битне чињенице и истичу их • Раде са траком времена и уз помоћ наставника на њој одређују праисторијска раздобља и описују их. • Гледају филм о праисторији, посмаatraју, уочавају и утврђују промјене у изради оруђа, оружја и предмета за свакодневну употребу у каменом и металном добу и описују начин живота историчара • На основу стеченог знања појашњавају појмове род, братство, племе • Утврђују знања о Илирима, прикупљају слике о остацима илирске културне баштине • Читају са карте праисторијска налазишта у Црној Гори 	<ul style="list-style-type: none"> • Хорда • Род • Племе • Приватна својина • Матријархат • Патријархат • Живот људи у праисторији <p>Свједочанства о животу људи у праисторији</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ликовна умјетност - (цртање, вајање, материјали, техника)

Дидактичка улутства:

- Приликом реализације ове теме може се користити предложени начин интерактивне наставе.
- Рангирање** (сређивање, ређање, класификација): помаже ученицима да схвате шта су приоритети, какав је однос међу појавама, шта гдје припада, да развију способност класификовања, категорисања појава.

Ш Тема: СТАРИ ИСТОК			
ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ	АКТИВНОСТИ	ПОЈМОВИ / САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА
<p>Ученици треба да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • На карти опишу подручја и природне услове за настанак првих високоразвијених култура • На основу текста и илустративног материјала упознају привреду и друштво Старог Египта: описују начин живота и вјеровања • На основу текстова и илустративног материјала разликују врсте писма и утврђују значај писања за каснија покољења • Упознају карактеристичне споменике народа старог Истока и наводе науке које су се развијале • Образлажу нове појмове 	<p>Ученици:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Разговарају о теми • Слушају излагаче датих садржаја и биљеже битно • Понављају изложено и повезују са познатим • Читају текст, уочавају битне чињенице и истичу их • Посматрају географску карту и траже подручја настајка првих високоразвијених култура и читају називе ријека око којих су настале • Повезују претходна знања о климатским условима и на основу посматрања филма закључују о условима за живот • Самостално постављају питања • Анализирају илустративни материјал и активности људи кроз разне привредне дјелатности (пољопривреда, сточарство, занатство, трговина, саобраћај) 	<ul style="list-style-type: none"> • Стари Исток • Ноба • Фараон • Пирамида • Храм • Хијероглифи • Балсамовање • Политеизам • Култура • Друштво и државе Старог Истока Култура народа Старог Истока 	<ul style="list-style-type: none"> • Ликовна умјетност (цртање, вајање, материјали, техника)

	<ul style="list-style-type: none"> • Утврђују стечена знања о положају припадника различитих друштвених слојева (фараон, везири, свештеници, чиновници пољопривредници, трговци, занатлије, робови), , те положај мушкараца и жена • Опisuју начин живота старих Египћана (начин становања, облачења, исхране, оруђа, оружја), предмете за свакодневну употребу) • На сликовном материјалу уочавају различите врсте писма, утврђују материјале на којим се писало и уређују са данашњим • Прикупљају илустративни материјал, занимљивости са интернета о карактеристичним културним достигнућима народа старог Истока, класификују и праве панос 		
<p>Дидактичка упутства:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Приликом реализације ове теме наставнику се сугерише да активира ученике на повезивање претходних знања и искустава са новим садржајима: да откривају узрочно-последичне везе између природе, начина живота и рада људи. Акцентат треба да буде на развиту привреду, значају иригационог система и промјенама у начин упривређивања и живота. 			

IV Тема: АНТИЧКА ГРЧКА			
ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ	АКТИВНОСТИ	ПОЈМОВИ / САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА
<p>Ученици треба да:</p> <ul style="list-style-type: none"> Упознају значај критско-микенске културе На карти опишу географске и природне карактеристике територија које су насељавала грчка племена и наводе разлике због којих су Грци стварали мале државе-полице Сазнају о грчкој привреди и друштву и на примерима Спарте и Атине опишу начин живота и вјеровања Појасне улогу и значај Олимпијских игара у животу Грца Опишу Грчко-персијске ратове и наводе промјене у развојку Атине после њих Сазнају оатинској народној скупштини и одреде улогу појединца-грађанина у њој Наводе узроке пропадања грчких полиса и успонамакедонске државе; на карти опишу територију државе Александра Македонског и њен значај На основу текста и илустративног материјала упознају карактеристичне грчке споменике и зачетке науке 	<p>Ученици:</p> <ul style="list-style-type: none"> Разговарају о теми Слушају излагање датих садржаја и биљеже битно Понављају изложено и повезују са познатим Посматрају сликовни материјал, опажају и препознају карактеристичне споменике критско-микенске културе На карти показују области које су насељила грчка племена Уз гледање филма понављају усвојене садржаје, биљеже битно и разговарају о начину живота старих Грца Сакупљају кратке текстове, слике, занимљивости са интернета о начину живота старих Грца На основу стечених знања дискутују о васпитању и образовању у Спарти и Атини, Слушају грчку музику читају текст из грчке митологије Посматрају сликовни материјал, читају текстове о Олимпијским играма у старој Грчкој 	<ul style="list-style-type: none"> Полис Аристократија Демократија Валута Мозаик Грчке државце-полиси Најстарија вјеровања Грца-митови Свакодневни живот старих Грца Златно доба Атине Грчка култура Хеленистичко доба 	<ul style="list-style-type: none"> Ликовна умјетност (цртање, вајање, материјали, техника), музеји Физичка култура Алетика трчања, скокови бацање кугле, акробатика Грађанско васпитање породица попожај мушкарца, жена и дјете у различитим периодима

	<ul style="list-style-type: none"> • На карги утврђују и описују грчко-персијске ратове • Користећи стечено знање утврђују узроке пропадања грчких полиса и описују македонску државу, на карти одређују територију државе Александра Македонског и просуђују о њеном значају • Посматрају филм, уочавају карактеристичне грчке споменике • Прикупљају илустративни материјал о грчким споменицима • Вреднују значај грчке културне оставштине • Самостално рјешавају задатке 		
<p>Дидактичка упутства:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Наставнику се сугерише да уз објашњавање античке културе нагласи да је она темељ модерне културе и на једноставним примјерима илуструје да се утицај античких времена кроз разне видове протеже до данас 			

V Тема: АНТИЧКИ РИМ			
ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ	АКТИВНОСТИ	ПОЈМОВИ/САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА
<p>Ученици треба да:</p> <ul style="list-style-type: none"> Сазнају о становништву Апенинског полуострва у предримском периоду и описују настанак Рима Наводе и описују различите облике уређења римске државе од настанка до Царства Анализирају римску привреду и друштво и описују положај и начин живота различитих дјелова становништва На илустративном материјалу и на основу текстова описују римску војску и утврђују последице непрестаних ратова на развитак привреде и положаја становништва, посебно селаштва. На карти одређују територије римске државе на врхунцу моћи (други вијек) Сазнају о узроцима кризе и пропадања римског Царства Упознају вјеровања Римљана и наводе услове за настанак хришћанства 	<p>Ученици:</p> <ul style="list-style-type: none"> Разговарају о теми Посматрају карту, лоцирају подручје настанка Рима Читају изворни текст, издавају битно и на основу стечених знања налазе разлике у облицима уређења римске државе На основу стечених знања описују положај појединих слојева друштва и уочавају разлике (аристократија, занатлије, трговци, пољопривредници, робови) Слушају карактеристичну музику Сакупљају сликовни материјал, текстове и занимљивости са интернета о начину живота Римљана (начин становања, облачења, исхране, предмета за свакодневну употребу) класификују и праве албум на тему Свакодневни живот Римљана” На историјској карти траже и утврђују границе римског Царства на врхунцу моћи (други вијек) Користећи стечено знање анализирају узроке кризе Римског Царства и пропадања и на временској траши одређују вријеме пропасти 	<ul style="list-style-type: none"> Патрицији Плебејци Конзул Народни трибун Принципс Провинција Романизација Римска држава Рим као свјетска сила Доба Царства Вјеровања Римљана Почети хришћанства Пропадање Римског царства Римска култура Подручје Црне Горе у Римској држави 	<ul style="list-style-type: none"> Ликовна умјетност цртање, вајање, материјали техника музеји Физичка култура Атлетика: трачања, скокови, бацање кугле, акробатика Грађанско васпитање: породица Грађанско васпитање: положај мушкарца, жена и дјецe у различитим периодима Математика: римски бројеви

<p>На основу текста у илустративног материјала образлажу најзначајнија римска достигнућа и умјетности (грађевинарство, вајарство) и науци (право, историја, медицина)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Сазнају о развоју наших крајева у римском периоду и на историјској карти одреде најзначајнија налазишта 	<ul style="list-style-type: none"> • Описују вјерована Римљана и појашњавају услове за појаву хришћанства, његово основно учење и на временској траци одређују вријеме појаве • Гледају филм и идентификују нека од најзначајнијих римских достигнућа у грађевинарству и вајарству и упоређују са грчким • Самостално закључују о значају појединих римских објеката за свакодневни живот људи • На основу текста закључују о развоју науке у Риму (право, историја, медицина) • На основу текста и сликовног материјала образлажу промјене у приреди, друштву и начину живота у нашим крајевима у вријеме Римљана • На илустративном материјалу посматрају и коментаришу остатке римске баштине у нашој земљи и проналазе их на карти. 	
---	---	--

ДИДАКТИЧКА УПУТСТВА:

Наставницима се сугерише да на почетку изучавања историје направе опширан увод да би ученицима на што приступачнији и разноврснији начин објаснили шта је историја, природу њеног предмета, да на примјерима опишу посао историчара, а затим да уведу дјecu у појам историјских извора, тј. начина доласка до историјске истине. Наставници треба да ученицима скрену пажњу на специфичности предмета (неповољност, јединственост догађаја, несигурност добијених података...). Ученику треба објаснити да он лично припада историји и да све што му се дешавало од најранијег дјетињства су догађаји тј. прилози за његову личну историју.

Бројни су начини да ученици дођу до поимања историјских извора. Један од њих је проучавање породичне историје, прикупљање података о прецима послје чега ће ученици схватити како историчари долазе до података и што све може бити историјски извор. У том циљу ученици се подстичу на прављење албума о породичној историји, прављење родослова.

Ученицима треба поступно наглашавати да су се људи договорили да објективно вријеме обиљежавају бројевима и да су тако настали датуми; да су осмишљени да би смо лакше схватили прошлост и да је то за потребе људи.

Наставницима се препоручује да употребом различитих метода рада, комбинацијом фронталне наставе („предавање”, излагање) са активним методама ученика уведе у самосталан рад. Модели интерактивне наставе нарочито су погодни за рад са ученицима нижих разреда. У овом типу рада повећан је степен мисаоне и практичне активности дјецe у наставној ситуацији а у едукатвном смислу ријеч је о активностима које имају циљ да образују дјecu, утичу на њихова сазнања и интелектуални развој кроз истраживање, експеримент, интеракцију с објектима и вршњацима.

Предлажемо могуће интерактивне начине рада: Лична прича:

Ученик или наставник излажу у разреду личну причу или историју, причу из личног искуства коју карактерише конфликт, изазов или откриће. Заједнички се дефинише и експлицира основни проблем који се поводом те приче дискутује, разматрају се дилеме, постављају питања, анализира сплет околности и начин реаговања на њих. Овај тип анализе је добра вјежба за издавање битног од небитног, за разликовање чињеница од њиховог доживљавања и интерпретирања, добра вјежба интелектуалне и социјалне децентрације (како је иеко доспио у одређену ситуацију, зашто му се то догодило, шта је могао све да учини, како је могао да реагује, како је реаговао, зашто је то изабрао, шта бих ја на његовом мјесту, који одговори на ситуацију су вјероватнији, а који мање вјероватни и зашто итд.) и проширивање личног искуства кроз менталну обраду догађаја са којим раније нисмо имали искуства.

Временске линије:

Ученици добијају на картицама разне догађаје које је потребно да поређају по старости. Када заврше рад унутар групе (могу да раде у паровима или мањим групама) једна група смјешта на заједничку временску линију најстарији догађај од оних које је она добила исписане на картицама, а све друге контролишу своје картице и интервенишу ако имају старији догађај од понуђеног. За сваку нову картицу понавља се процедура комбиновања догађаја свих група по старини. Ако се не сложe око тога чији је догађај старији, отвара се узајамна дискусија, наставник помаже, прво, само нуђењем кључа како да се ријешити који је догађај старији, а дјeca сама рјешавају проблем. Ако то није довољна помоћ дјeci да тачно ријеше проблем, онда наставник поступно повећава своју помоћ (додаје нове информације, објашњава нешто што није добро схваћено, подсјећа на податак који недостаје и сл). Нески од догађаја на картицама могу бити из истог временског периода.

VII РАЗРЕД				
Тема: Рани средњи вијек	ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ	АКТИВНОСТИ	САДРЖАЈ- ПОЈМОВИ	КОРЕЛАЦИЈА
	<p>Ученици треба да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • упознају основне одлике феудалног друштва • пронађу сличности и разлике између робовласничког и феудалног друштва • опишу помоћу историјске карте кретање „варварских“ племена • препознају значај Византије на формирање јужнословенских држава • анализирају особине хришћанског свијета • дијагностицирају улогу цркве на културне и друштвене прилике у Европи тога доба • критички процијене разлике између арапског и хришћанског свијета • одреде основне особине исламске религије 	<p>Ученици:</p> <ul style="list-style-type: none"> • разговарају о теми • наведу на новом примјер елементе које чине основу феудализма • раде с картом и глобусом • изводе закључак о утицају Византије на балканске прилике • читају изворни текст • износе сопствена мишљења о датом питању • откривају узрочно-последичне односе • на основу илустрованог материјала из уџбеника описују разлику између хришћанства и ислама 	<ul style="list-style-type: none"> - феудално друштво - Велика сеоба народа - Византија до XIII вијека - хришћанска црква и њено устројство - Арабљани - ислам 	<ul style="list-style-type: none"> - географија миграције становништва - књижевност родослови, љетописи, хронике и биографије - као књижевна оставштина или историјски извори - ликовна умјетност иконоборство
	<p>Тема: Јужни Словени у XII вијеку</p> <p>ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ</p> <p>Ученици треба да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • лоцирају помоћу историјске карте насељавање Јужних Словена на Балкану • појасне специфичне особине и начин настанка првих јужнословенских држава 	<p>Ученици:</p> <ul style="list-style-type: none"> • израђују карту • сакупљају податке, описује их, упоређује • аргументовано 	<ul style="list-style-type: none"> - Сеоба Словена - Карангаци - Хрвати 	<p>КОРЕЛАЦИЈА</p> <ul style="list-style-type: none"> Књижевност Љетопис попа Дукљанин Ликовна умјетност фреске, иконе...

<ul style="list-style-type: none"> • образложе на примјеру Јужних Словена примаче хришћанства • разликују специфичности настанка Дукље - Зете • пронађу елементе под чијим је утицајем дошло до културне афирмације Јужних Словена • препознају и вреднују историјске споменике 	<p>дискутују о датум проблему</p> <ul style="list-style-type: none"> • самостално формулишу питања • раде са текстом из уџбеника • дају сличне промјере • учествују у групном раду 	<p>- Македонски Словени</p> <ul style="list-style-type: none"> - Рашани - Дукљани - Зета - Војслављевићи - Култура Јужних Словена у раном средњем вијеку 	
<p>III тема: Европа од XII до краја XV вијека</p>			
<p>ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ</p> <p>Ученици треба да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • опишу привредне токове у Европи од XII до XIV вијека • опише значај новчане привреде • појасне настанак градова • образложе на новом примјеру суштину сталешких монархија • упознају се са демократским институцијама • одреде особине и значај Византије на Балкану • оповргну „предност” друштвене организације Запада над Истоком • критички процијене улогу митрополита у друштвеном животу јужнословенских држава 	<p>АКТИВНОСТИ</p> <p>Ученици:</p> <ul style="list-style-type: none"> • слушају излагање о основним појмовима • размјене и анализирају стари новац • опажају и упоређују • сумирају из претходних примјера државне облике • изнесо сопствена запажања и асоцијације • откривају узрочно-последичне односе • аргументовано учествују у гласању • праве постер 	<p>САДРЖАЈ-ПОЈМОВИ</p> <ul style="list-style-type: none"> - општи привредни напредак - трговина - град - сталешке монархије - парламент - Византија до XIII вијека - митрополит 	

IV тема. Јужни Словени од XII до краја XV вијека			
ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ	АКТИВНОСТИ	САДРЖАЈ-ПОЈМОВИ	КОРЕЛАЦИЈА
<p>Ученици треба да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • наводе чиненице по којима је Србија у развијеном феудализму била значајна балканска држава • пренспитају положај Зете у држави Немањина • одреде особине патаренског учења у Босни • анализирају специфичности настанка Дубровачке републике • направе разлику између положаја Албанаца у средњем вијеку и њихових суседа • упознају се са устројством Отоманског царства • презентују догађаје у Србији који су били од ширег значаја за Балкан • извршите о приликама у Зети у доба Балшића и Црнојевића • вреднују значај штампарије за развој културе • поуче друге о значају Скадарског басена у доба Балшића и Црнојевића • разлике узроке пропасти балканских држава • драматизују посљедице османског освајања Балкана • оцијене најзначајније културне домете средњег вијека • препознају уметничке правце 	<p>Ученици:</p> <ul style="list-style-type: none"> • аргументовано потврђују или оспоравају дато мишљење • разговарају о теми • опажају и упоређују • наводе примјере из окружења • раде с картом и глобусом • означе важне институције <p>Отоманског царства</p> <ul style="list-style-type: none"> • скупљају податке описују их и упоређују • повезују нове садржаје са предходним знањем и искуством • биљеже битне чиненице • образлажу нове појмове • користе индекс појмова из уџбеника • изводе закључак о посљедицама османског освајања • дизајнирају аутентичне споменике 	<ul style="list-style-type: none"> • Србија у доба развијеног феудализма • Зета у држави Немањина • Босна • Патарени • Дубровник • Албанци у средњем вијеку • Османско царство • Србија у борби против Османлија • Балшићи • Црнојевићи • Положај Балкана послје отоманског освајања • Култура средњег вијека • Уметнички правци 	<p>Књижевност</p> <p>средњовјековна српска књижевност</p> <p>епске народне пјесме</p> <p>Ликовна уметност</p> <p>рашко-моравски и византијски стил</p> <p>Ликовна уметност</p> <p>ренесанса, културни правци у средњовјековној Европи</p> <p>књижевност</p>

ДИДАКТИЧКЕ ПРЕПОРУКЕ

У реализацији наставног програма у VII разреду битно је да ученици схвате континуитет у развоју људског друштва; да је европско феудално друштво настало на развалинама робовласничког (античког) и да је, упркос разарањима римске цивилизације, имало могућност даљег друштвеног напретка, јер је водило већој слободи човјека - произвођача. Поред обраде општих карактеристика феудалног друштва, треба наглашавати и његове специфичности у појединим земљама, нарочито код јужнословенских народа и њихових сусједа. Општа мјеста и специфичности треба показивати на најмаркатнијим чињеницама како би ученици разумјели историјски процес и стекли квалитетна знања, умјесто квантума неповезаних чињеница (дубином против ширине). Неопходно је обрадити појаву и развитак средњевјековног града као ембриона нових друштвених односа у позном феудализму. Да би се објаснио и схватио феудални систем неопходно је објаснити улогу хришћанске цркве и исламске религије. Посебну пажњу треба посветити обради настанка Дукљанске државе - Зете - Црне Горе као континуираног процеса. Такође треба објаснити положај Зете у саставу Немањинске државе. Прошлост сусједа, међусобна сарадња, везе и прожимања култура чине мозаик друштвеног живота на балканским просторима; Балкана као интересни простор моћних држава, али и сусрета цивилизација, заједничког живота и сарадње.

За успјешну реализацију наставног програма веома је важан избор наставне методе, као научно верификованог начина и поступака наставника и ученика у наставном процесу, којима се обезбјеђују оптимални услови за рационалну и ефикасну наставу. Избор методе зависи од конкретних задатака на часу. Методе су промјенљиве дидактичке категорије које се мијењају и усавршавају у зависности од наставне технологије која у циљу осавремењивања наставног процеса тражи нове путеве односно методе рада. Најчешће коришћену монолошку методу, која носи опасност од вербализма у настави, треба комбиновати са осталим методама, а нарочито са:

- методом демонстрације, при чему треба користити аутентични илустративни материјал - слике, дијафиломове, дијапозитиве, документарни филм, видео записе...

- методом коришћења текста, нарочито у оним темама које предвиђају конкретно историјско излагање проблема. Коришћењем изворног текста могуће је увјерљиво илустровати и објаснити историјски догађај. Уз то, ученици су у прилици да се на изворном тексту

упознају са елементарним поступком научног коришћења историјског докуметна и науче критике. Могуће је користити књижевне и научно-историјске текостове;

- методом дијалога, како би ученик био субјект у наставном процесу. Метода разговора је подстицајна и доприноси активном учењу;

- методом писаних историјских радова - реферата. Веома је важно истаћи употребу коришћења историјске карте, јер њена адекватна употребе олакшава разумијевање и савладавање наставног градива.

Наставник је дужан да свакој наставној јединици приступа као специфичном образовном и дидактичком проблему, тражећи методе, провјеравајући их у пракси и стваралачки их примјењујући. За то је потребан перманентан рад, љубав према позиву и професионални однос у припреми за сваки час. Приликом обраде градива наставник планира за сваку наставну тему: васпитно-образовни циљ и задатак, наставне методе, наставна средства, текстове за ученике, литературу за себе и могућност корелације са другим предметима.

VIII РАЗРЕД				
I тема: Нови вијек				
ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ	АКТИВНОСТИ	САДРЖАЈ - ПОЈМОВИ	КОРЕЛАЦИЈА	
<p>Ученици треба да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • наведу културне тековине новог вијека • разумију историјске прилике у Европи у XVI и XVII вијеку • образложе значај развоја науке и технике • схвате значај нове културе, хуманизма и ренесансе • препознају формирање новог грађанског друштва • упознају структуру османског друштва и утицај на историју Балкана • објасне утицај Млетачке Републике на развој трговине и културе у Боки Которској и Црној Гори • објасне племенско друштво у Црној Гори • препознају историјску улогу Цетињске митрополије • наведу оснивача династије Петровић - Његош • хронолошки наведу владавину Саве и Василија • објасне успостављање веза са Русијом • опишу улогу Шћепана Малог у доба Владика 	<ul style="list-style-type: none"> • Ученици: • слушају излагање и биљежи битне појмове • повезују нове садржаје са претходним знањем • разматрају и коментаришу значајнија остварења из доба ренесансе умјетности • читају изворни текст • разговарају о теми и користе историјске карте • препознају на карти османску поједну Балкана • лоцирају на историјској карти Стару Црну Гору • издавају кључну улогу Црногорско-приморске митрополије за очување слободе • опажају и упоређују • сакупљају податке, описују их и упоређују • наводе кључне догађаје крајем XVI и почетком XVII вијека • процијене услове у Црној Гори у вријеме доласка Шћепана Малог 	<ul style="list-style-type: none"> - Прилике у Европи у XVI и XVII вијеку - Силе на Балкану у XVI и XVII вијеку - Османско царство и Млетачка република - Јужни Словени у XVI и XVII вијеку - Црна Гора у XVI и XVII вијеку - Црна Гора у XVIII вијеку 	<p>Географија Европа, Америка, Африка и Азија</p> <p>Историја смијена османске и аустроугарске власти у нашим крајевима</p> <p>Матерњи језик Петар Кочич „Јазавац пред судом“, „Кроз међаву“, „Ропство Јанковић Стојана“, „Сеча буну“</p>	

II тема: Савјет крајем XVIII и почетком XIX вијека			
ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ	АКТИВНОСТИ	САДРЖАЈ - ПОЈМОВИ	КОРЕЛАЦИЈА
<p>Ученици треба да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • наведу прве грађанске револуције • објасне значај националних покрета и стварање националних држава • одреде особине османске власти на Балкану и значај првих устанака • објасне ослободилачку борбу Црногорца у очувању слободе • анализирају улогу Петра I у стварању модерне црногорске државе • проуче промјене у друштву Европе • проуче утицај револуције 1848. на наше народе • опишу прилике на Балкану у односу на два царства • процијене виђење Петра II револуције 1848. и њен утицај на наше народе • објасне значај секуларизације црногорске државе • наведу реформе о унутрашњој политици 	<p>Ученици:</p> <ul style="list-style-type: none"> • покажу на карти француско царство • коментаришу „декларацију о правима чојска и грађанина“ • проуче „декларацију независности“ • лоцирају границе Београдског пашалука на историјској карти • читају Посланице и коментаришу њихове поруке • читају Законик Петра I и по свом избору коментаришу његов садржај • износе сопствена запажања • повезују нове садржаје са претходним знањем • разговарају о књижевном дјелу Петра II • објасне значај Грахова за Црну Гору 	<ul style="list-style-type: none"> - Доба ратова и револуција - Балкан крајем XVIII и почетком XIX вијека - Црна Гора од краја XVIII до 1830. године - Политичке и друштвене прилике у Европи од 1815-1856. - Балканска друштва између два царства 1830-1860. - Црна Гора у вријеме Петра II Петровића 1830-1851. - Црна Гора од краја XVIII до 1830. године - Политичке и друштвене прилике у Европи од 1815-1856. - Балканска друштва између два царства 1830-1860. - Црна Гора у вријеме Петра II Петровића 1830-1851. - Црна Гора у вријеме књаза Данила 1851-1860. 	<p>Географија САД, Европа, Француска</p> <p>Материјни језик Почетак буње на дахије Посланице Петра I „Горски вијенац“</p>

III тема: Европа и свијет у другој половини XIX вијека			
ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ	АКТИВНОСТИ	САДРЖАЈ-ПОЈМОВИ	КОРЕЛАЦИЈА
<p>Ученици треба да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • схвате историјски процес уједињења Италије и уједињења Њемачке • објасне јављање националних покрета • опишу владавину књаза Николе до Вељег рата • опишу ратне операције Црне Горе током Вељег рата • упореде спољну политику кнеза Михаила • анализирају мирнодопски развој Црне Горе (1878-1905) • схвате мултиетнички и мултиконфесионални склад живота у Црној Гори • препознају муслиманску культуру • проуче политичке прилике у Србији, Хрватској и БиХ до 1912. • Анализирају друштвено-политичке прилике у Европи почетком XX вијека • Упореди прилике у Хрватској и БиХ под страном влашћу • Опишу политичке, привредне и културне прилике у Србији на почетку XX вијека • Критички процијене устав из 1905. године 	<p>Ученици:</p> <ul style="list-style-type: none"> • билиже битне појмове и садржаје • раде на тексту из уџбеника • разговарају о теми и изводе закључке • издавају кључне битке у Вељем рату • изводе закључке о црногорско-српским односима • препознају значај Берлинског конгреса на балканске прилике • изразе свој став према социјалним и демографским приликама • драматизују процес исламизације • сумирају битне податке и упоређују их • опажају и упоређују политику великих сила у Европи • препознају отпор страног власти • изражавају свој став према Мајском прервату • читају изворни текст и наведу примјере из реалног живота 	<ul style="list-style-type: none"> - Прилике у Европи и Америци 60-тих и 70-тих година XIX вијека - Успон националних покрета на Балкану 1860-1878. - Владавини књаза Николе до 1876. - Црногорско-османски рат 1876-1878. - Кнежевина Србије 1860-1878. - Црна Гора од 1878-1905. - Муслимани у Црној Гори - Прилике на Балкану послје Берлинског конгреса - Европа на почетку XX вијека - Словенски народи у Османском и Хабзбуршком царству почетком XX - Црна Гора у вријеме парламентаризма 1905-1912. 	<p>Географија</p> <p>Ликовна умјетност</p>

ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ	АКТИВНОСТИ	САДРЖАЈ-ПОЈМОВИ	КОРЕЛАЦИЈА
<p>Ученици треба да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • наведу разлоге балканских држава за стварање савеза • наброје нове области које су припале Црној Гори 1913. године 	<p>Ученици:</p> <ul style="list-style-type: none"> • наброје територијално проширење послје балканских ратова • изнесу свој став према ратовима 1912/1913 	<ul style="list-style-type: none"> • учешће Црне Горе у I и II балканском рату 	

ДИДАКТИЧКЕ ПРЕПОРУКЕ

У реализацији наставног програма за VIII разред битно је да се, када је о општој историји ријеч, обрати пажња на процес усвајања и ширења основних цивилизацијских и културних тековина Новог вијека, а затим на политичке прилике у Европи којима је означен почетак профилисања и израстања институција грађанског и демократског друштва. Критичко мишљење, отпор схоластичком мишљењу и догми, означава почетак европске демократије и почетак настајања институција модерног политичког друштва. Крај XVIII вијека препознатљив је по једном од најзначајнијих нововјековних феномена - национализму, те би на овај историјски феномен требало обратити посебну пажњу. Ово због тога што је XIX вијек - вијек стварања националних држава и национално-ослободилачких покрета.

У балканској историји посебну пажњу треба обратити унутрашњој структури и уређењу оних империја које су доминантно утицале на нашу историјску судбину. Након тога, веома је значајно пратити сазријевање националних (националистичких) концепција.

У историји Црне Горе најприје треба обратити пажњу на проблем организације турске власти, затим на институције црногорског друштва које су биле претече каснијих политичких институција (Збор, Цетињска митрополија), као и на питање племенске организације. Затим треба апострофирати спољне односе црногорских племена и хришћанских држава, посебно оне односе који су били утемељени на антитурском опредјељењу двије стране. Од почетка XVIII вијека до 1878. године црногорску историју треба посматрати као историју црногорског национално-ослободилачког и државнотворног покрета. Од 1878. до 1912. године историја Црне Горе првенствено је историја друштва и културе, када долази до дефинитивног изласка Црне Горе из тзв. „херојског доба”. За ученике је посебно значајно да стекну основна знања о црногорском парламентаризму (од 1905), који је био логична посљедица ове друштвене еманципације.

IX РАЗРЕД			
Тема: I ПРВИ СВЈЕТСКИ РАТ			
ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ	АКТИВНОСТИ	ПОЈМОВИ-САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА
<p>Ученици треба да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Упознају основне узроке избијања Првог свјетског рата; - Критички угле и процијене оправданост повода за рат; - Информишу о најзначајнијим биткама и личностима Првог свјетског рата; - Упознају и опишу прилике у Русији почетком XX вијека; - Уоче сличности и разлике између фебруарске и октобарске револуције; - Оцјене карактер Првог свјетског рата и његове последице; - Анализирају помоћу историјске карте политичке прилике на Балкану почетком XX вијека; - Опишу операције црногорске и српске војске у Првом свјетском рату; - Именују најзначајније личности у борби за уједињење јужнословенских народа 	<p>Ученици:</p> <ul style="list-style-type: none"> • усмено набрајају зарађене земље у Првом свјетском рату • Уочавају и на карти показују простор на коме се водио Први свјетски рат • Читају садржај најважнијих историјских извора који се односе на објаву рата Србији • Проналазе у дјечијој и другој штампаним занимљивости које се односе на Први свјетски рат, • Усмено хронолошки наводе најважније догађаје из Првог свјетског рата, • Усмено изводе најважније закључке о Првом свјетском рату и праве резиме четворогодишњег ратовања • Презентују и објашњавају новоусвојене појмове и проналази их у уџбенику 	<ul style="list-style-type: none"> • Први свјетски рат - Сарајевацки агентат; - Аустро-угарски ултиматум Србији; - Војно-политички савези (Антанта; Централне силе); • Револуција у Русији - Совјети; - Двовлашће; - Болшевици; - Грађански рат; - Совјетска република; - Комунизам; • Посљедице Првог свјетског рата • Србија и Црна Гора у Првом свјетском рату • Рад на уједињењу Јужних Словена и стварање југословенске државе - Југословенска идеја; - Југословенски одбор - Крфска декларација 	<ul style="list-style-type: none"> • Физика и хемија Технички проналазци с краја XIX и почетка XX вијека

Тема: II СВИЈЕТ ИЗМЕЂУ ДВА СВЈЕТСКА РАТА

ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ	АКТИВНОСТИ	ПОЈМОВИ -САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА
<p>Учесници треба да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Откривају најзначајније проблеме у Европи после Првог свјетског рата - Препознају друштвене системе и државе у Европи између два свјетска рата; - Упоредују њихове сличности и разлике; - Улопају положај Албаније и Албанаца између два свјетска рата 	<p>Учесници:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Изводе закључак о приликама у свијету између два свјетска рата • Објашњавају појам грађанске демократије • Упоредују друштвене системе грађанске демократије и диктатуре • Цртају табелу држава Европе • Пишу рад о појави фашизма и нацизма у Италији и Њемачкој 	<ul style="list-style-type: none"> • Свијет грађанске демократије - Грађанска демократија; - Диктатура; - Економске кризе; Свијет социјализма - Социјализам; - „Ратни комунизам” - Пласка привреда Свијет фашизма и нацизма - Фашизам; Расизам; - Националсоцијализам (нацизам); - Милитаризам; - Албанци 	<ul style="list-style-type: none"> • Књижевност Развој књижевних праваца и најзначајнији представници у свијету и код нас између два свјетска рата -експресионизам, футуризам, надреализам

Тема: III ЈУГОСЛАВИЈА ИЗМЕЂУ ДВА СВЈЕТСКА РАТА

ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ	АКТИВНОСТИ	ПОЈМОВИ -САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА
<p>Учесници треба да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Улопају процес конституисања Краљевине СХС; - Наведу најзначајније политичке странке и њихове лидере; - Опције положај народа у Краљевини СХС - Образложе узроке увођења Шестојануарске диктатуре; - Опшио привредни, друштвени и културни живот Југославије између два свјетска рата; - Критички процијени положај Црне Горе у Краљевини Југославији; 	<p>Учесници:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Читају текст наставне јединице из уџбеника • Образлажу појмове који се односе на процес конституисања југословенске државе • Праве писани извјештај о грађиву које су слушали • Издвајају у свесци кључне моменте у процесу стварања Краљевине СХС/Југославије • Праве постер најзначајнијих политичких личности, • Демонстрирају на карти административне подјеле у Краљевини СХС/ Југославији 	<ul style="list-style-type: none"> • Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца 1918.-1929. - Централизам; - Федерализам; - Видовдански устав; - Административно-територијалне подјеле • Краљевина Југославија од 1929.-1941. - Шестојануарска диктатура; - Национално питање; - Октобарски устав; - Стварање Бановине Хрватске; 	

				Корелација
<p>Влада Цветковић-Мачек;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Црква и вјерске заједнице; - Изводе закључак у писаној форми о положају Црне Горе у Краљевини СХС/Југославији Влада Цветковић-Мачек; - Црква и вјерске заједнице; - Изводе закључак у писаној форми о положају Црне Горе у Краљевини СХС/Југославији 	<ul style="list-style-type: none"> - Развој привреде, просвјете и културе; • Црна Гора у југословенској краљевини 1918-1941. - Подгоричка скупштина - „Бјелашин“; „Зеленаши“; - Божјина побуна; - Комитски покрет; - Црногорска влада и војска у емиграцији; Политичке странке; - Животна питања Црне Горе; - Културни живот 1918-1941. 			
Тема: IV ДРУГИ СВЈЕТСКИ РАТ 1939-1945.				
<p>Оперативни циљеви</p> <p>Ученици треба да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Упознају и опишу прилике у Европи уочи Другог свјетског рата; - Наведу најзначајније представнике фашизма и нацизма у Италији и Њемачкој; - Наброје најзначајније фашистичке агресије до 1939. године; - Идентификује узроке ратних сукоба; - Обрадаже ратне циљеве зарађених земаља; - Оцијене значај усавајања Атлантске повеље и вреднују њен значај; - Наброје најзначајније фронтове и битке Другог свјетског рата; - Илустрирују положај цивилног становништва у ратним судовима 	<p>Активности</p> <p>Ученици:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Објашњавају узроке и повод за избијање Другог свјетског рата • Изнесе лично мишљење о појмовима (фашизам, национал-социјализам, милитаризам) • Цртају хронолошку табелу и уносе кључне догађаје из Другог свјетског рата • У писаној форми класификују личности које припадају антихитлеровској коалицији, односно фашистичкој • Проналазе и демонстрирају на карти податак који се траже • Праве мало истраживање и саопштавају резултате до којих су дошли • Критички изнесе свој став према ратним сукобима уопште 	<p>Појмови /садржаји</p> <ul style="list-style-type: none"> • Почетак Другог свјетског рата - Пакт Рибентроп-Мологов; - Почетак Другог свјетског рата; - Тројни пакт; - Антифашистичка коалиција; - Улазак САД у рат; - Покрети отпора и стање у окупираним земљама; • Ратне операције 1942-1945. - Најзначајнији фронтони Другог свјетског рат; - Капитулација Италије, Њемачке и Јапана; - Људске жртве и материјална разарања; 	<p>Корелација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Књижевност Реализам - идеје, мотиви и представници 	

Тема: V ЈУГОСЛАВИЈА У ДРУГОМ СВЈЕТСКОМ РАТУ 1941-1945.			
ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ	АКТИВНОСТИ	ПОЈМОВИ -САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА
<p>Ученици треба да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Упознају чињенице везане за спољну политику Краљевине Југославије између два свјетска рата; - Општу напад фашистичких земаља на Југославију; - Дефинишу разлоге брзе капитулације југословенске војске; - Пронађу разлике између дјеловања КПЈ и осталих политичких партија у априлском рату и након њега; - Наброје колаборационистичке формације на југословенском простору; - Појасне основне циљеве НОР-а; - Оцијене карактер рата у Југославији; - Препричају ток 13-јулског устанка у Црној Гори; - Оцијене допринос Црне Горе у победи над фашизмом; 	<p>Ученици:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Прави резиме политичког стања Краљевине Југославије између два свјетска рата у облику реферата • Идентификују на историјској карти главне окупаторске снаге и простор на коме су биле ложиране • Усмено објашњавају узроке „априлског слома” Југославије • Наводе колаборационистичке режиме • Препричавају ток Другог свјетског рата у Југославији • Објашњавају настанак, изградњу и дјеловање органа народне власти • Наводе и у свесци записују специфичности 13-јулског устанка 	<ul style="list-style-type: none"> • Априлски рат и припреме устанка - Приступаче Краљевине Југославије Тројном пакту - Мартовске демонстрације 1941.; - Априлски рат; Окупација и подјела Југославије; - Колаборационистички режими; - КПЈ и организација устанка; • Ослободилачки рат и револуција у Југославији 1941.-1945. - НОП; - Четнички покрет; Усташки покрет; - Велике битке НОР-а; - Органи народне власти (НОО; АВНОЈ) - Завршне борбе за ослобођење • Карактеристике рата у Југо славији 1941-1945. - Борба за међународно признање ДФЈ; - Допринос победи над фашизмом; • Црна Гора у рату 1941-1945. - 13-јулски устанак; - Пљевалска битка - Развој НОП-а у Црној Гори - Ослобођење Црне Горе 	

Тема: VI СВИЈЕТ И ЈУГОСЛАВИЈА ПОСЛИЈЕ ДРУГОГ СВЈЕТСКОГ РАТА			
ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ	АКТИВНОСТИ	ПОЈМОВИ -САДРЖАЈИ	КОРЕЛАЦИЈА
<p>Ученици треба да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Општу процес формирања ОУН и њен значај у очувању мира у свијету; - Наброје противурјечности послјератног свијета - Наброје војно-политичке блокове; - Упоредне друштвене системе у државама НАТО пакта и Варшавског уговора; - Пронађу сличности и разлике између Југославије и земаља твз. „народне демократије“; - Информишу се о послјератном развоју Социјалистичке Југославије (привреде, просвјете и културе); - Врједнују историјски значај Јосипа Броза; - Упознају положај Црне Горе у послјератној Југославији; - Именују најзначајније факторе југословенске кризе; - Наведу нове облике европских интеграција; 	<p>Ученици:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Упоређују улогу и значај Друштва народа и ОУН • Коментаришу улогу ОУН у другој половини XX вијека • Пишу рад о односима између војно-политичких савеза у периоду „хладног рата“ • Упоређују стање у Југославији прије Другог свјетског рата и по његовом окончању • Сакупљају и у свесци биљеже најзначајније податке о резултатима које је Југославија остварила у области привреде, просвјете и културе до краја 80-тих година XX вијека • Критички процијесују положај Црне Горе у југословенској федерацији • Раде портфолио са фотографијама и исјецима из штампе који се односе на кризу и распад СФРЈ 	<ul style="list-style-type: none"> • Свијет послјие Другог свјетског рата - Мировни уговори, - ОУН; - „Хладни рат“ - Блокоска подјела свијета; - Деколонизација; - Неоколонијализам; - Покрет несврстаних - Југославија 1945-1961. - Обнова земље; - Аграрна реформа; - Колонизација; - Колективизација; - Информбиро; - Административно управљање; - Самоуправљање; - Југославија 1961-1980. - Развој привреде, просвјете и културе; - Јосип Броз Тито; • Распад СФРЈ - Криза југословенског друштва - Национализам - Дезинтеграција • Црна Гора у југословенској федерацији • Савремени свијет - Криза социјализма - Перестројка; - Европске интеграције; • Двадесети вијек - карактеристике и противурјечности - Технолошки и научни напрелак; - Људска права; - Глобализација; 	<ul style="list-style-type: none"> • Географија - опште економско-географске одлике савременог свијета; - политичка карта савременог свијета • Књижевност - развој домаће књижевности у другој половини XX вијека - правци и представници

Дидактичке препоруке

Садржаји наставног програма историје за IX разред су разнолики и методички специфични, тако да се скоро свака наставна јединица може веома успјешно обрадити и обновити употребом више наставних облика и метода рада, а све у циљу што успјешније реализације наставног програма. Примјену различитих облика и метода рада треба схватити као функционисање јединственог система који обезбјеђује успјешан наставни рад.

Приликом реализације програмских садржаја из историје за IX разред основне школе требало би водити рачуна о сљедећем:

Приликом реализације наставног програма стално се мора водити рачуна о наглашавању кључних процеса, тачака преокрета и свега онога што је утицало на стварање одређених историјских вриједности. Нужно је водити рачуна и о наглашавању начина и мјера путем којих су историјски процеси утицали на националну историју, као и повратном процесу, што значи да треба дати простора и оним догађајима који су се догодили у нашој средини а имали утицаја на окружење.

Како је у програмима предвиђеним за реализацију у IX разреду доста простора посвећено наставним јединицама из историје балканских народа током назначеног периода, онда се мора водити рачуна да се у том контексту ученици на најбољи могући начин упознају са историјским процесима који су били карактеристични за јужно-словенске народе и њихове сусједе.

Приликом излагања новог градива нужно је повезати опште догађаје са локалним догађајима. Наставницима и ученицима је остављено доста простора да у виду истраживачког рада, у облику писаних радова, ученичких екскурзија, посјета историјским локалитетима, архивима и музејима посвете пажњу локалној историји.

Ученике треба упућивати на прецизност у проучавању историјских чињеница тако да до нових научних резултата долазе и самостално. Употребом разноврсних извора сазнања и литературе (историографија, мемористика, енциклопедије, атласи, лексикони, илустровани прегледи,...), могуће је остварити успјешну наставу историје.

Савремени дидактички приступ настави историје захтијева од непосредних извођача да наставу учине ефикаснијом, разноврснијом и занимљивијом. У узрасту IX разреда основне школе ради ефикаснијег

усавајања знања и оклашавања поимања историјских процеса, могли би се успјешно примијенити и **интерактивни облици рада** као што су: **стручни тимови ученика, рангирање и прављење билтена на задату тему**. Дидактичке вриједности било ког од наведених интерактивних облика или метода рада огледају се у њиховим функционалним односима и везама са осталим облицима и методама које се користе у настави историје.

Успјешна реализација прописаних садржаја у знатној мјери зависи и од правилнр и рационалне типолошке и методичко-дидактичке структуре наставе.

7. СТАНДАРДИ ЗНАЊА И ИСПИТНИ КАТАЛОГ

7.1 *Стандарди знања за VI разред*

Ученици треба да:

- Знају предмет проучавања историје и подјелу на раздобља
- Наброје историјске изворе
- Знају да за рачунање времена користе временске категорије
- Наброје праисторијска раздобља
- На сликовном материјалу препознају и опишу различита пребивалишта људи у праисторији
 - Именује познате становнике Црне Горе и на карти одреде њихова станишта
 - Опишу свакодневни живот Египћана
 - Знају да на сликама препознају врсте писма и карактеристичне споменике народа Старог истока
 - Опишу на карти територију коју су населила грчка племена,
 - Знају за појам држава - полис
 - Препознају значај атинске народне скупштине и наведу ко је имао право гласа
 - Препознају карактеристичне грчке споменике
 - На карти опишу настанак Рима
 - Опишу положај робова и њихову улогу у римској привреди
 - На карти одреде границе Римског Царства на врхунцу моћи
 - Знају да испричају о узроцима пропадања Римског царства
 - Опишу појаву хришћанства
 - Препознају карактеристичне римске споменике значајне за свакодневни живот
 - Знају за споменике римске културе на простору Црне Горе

СТАНДАРДИ ЗНАЊА ЗА VII РАЗРЕД**Ученик треба да:**

- Зна шта су феудалац и кмет
- Препознаје на основу историјске карте кретање већих „варварских” народа
- Зна ко је Христ,
- Препознаје несловенске народе,
- Зна ко су Јужни, Источни и Западни Словени,
- Наброји неколико јужнословенских држава
- Зна кад је настала Дукља
- Наведете неколико културних споменика јужнословенских народа
- Зна да опише настанак града,
- Зна да лоцира Дубровачку републику
- Препозна положај Албанаца на Балкану
- Зна ко су Османлије
- Хронолошки смјести Маричку и Косовску битку
- Зна ко су Балшићи,
- Зна да се за Црнојевиће веже појам Црна Гора
- Зна која је прва државна штампарија код Јужних Словена,
- Појасни значај Цетиња за историју Црне Горе
- Зна вијек у којем су Балканске државе пале под османску власт

СТАНДАРДИ ЗНАЊА ЗА VIII разред**Ученик треба да:**

- Наброји најзначајније техничке и научне проналаске
- Препозна главне морепловце и њихова открића
- Објасни значај хуманизма и ренесансе на културу
- Препозна структуру Османског Царства и Млетачке Републике
- Опише племенски живот старе Црне Горе
- Истакне значај Цетињске митрополије и њених владика
- Препозна Декларацију независности
- Разумије значај француске револуције
- Схвати значај I и II српског устанка
- Опише улогу Петра I у Црној Гори
- Позна значај Петра II на културном и дипломатском плану
- Да појасни увођење књажевине у Црној Гори
- Зна кад је било уједињење Италије, Њемачке

- Упозна главне битке Вељег рата
- Зна одлуке Берлинског конгреса за Црну Гору
- Анализира развој Црне Горе од 1878-1912.
- Зна да наведе неке културне институције из периода 1978-1912. у Црној Гори
- Зна кад су били Балкански ратови

СТАНДАРДИ ЗНАЊА ЗА IX РАЗРЕД

Ученик треба да:

- Наброји војно-политичке савезе почетком XX вијека;
- Зна да разликује узроке и повод за избијање Првог свјетског рата;
 - Лоцира на карти најзначајније фронтоне Првог свјетског рата и наброји највеће битке;
 - Препозна улогу Друштва народа у међународним односима између два свјетска рата;
 - Уочи политички положај Црне Горе и Србије почеком XX вијека;
 - Зна набројати најзначајније борбе српске и црногорске војске у Првом свјетском рату;
 - Наведете резиме између земаља грађанске демократије и земаља тоталитарних система;
 - Зна набројати најзначајније политичке странке и њихове лидере у Краљевини СХС;
 - Именује основне одлике привредног и културног живота Краљевине Југославије;
 - Уочи политички и економски положај Црне Горе у Краљевини СХС - Југославији;
 - Опише прилике у свијету уочи Другог свјетског рата;
 - Наведете супротстављене стране у Другом свјетском рату;
 - Именује фронтоне током Другог свјетског рат;
 - Објасни појам „Априлски рата”;
 - Покаже на карти окупациону подјелу територије Краљевине Југославије;
- Наброји специфичности 13-јулског устанка;

- Објасни појам колаборација и наброји колаборационистичке формације на југословенском простору у току рат
- Схвати значај борбе народа Југославије у побједи над фашизмом;
- Уочи значај Организације уједињених нација у међународним односима;
- Резимира процес конституисања ФНРЈ
- Опише положај ФНРЈ у међународним односима након Другог свјетског рата;
- Објасни процес дезинтеграције југословенске државне заједнице и настанак нових држава;
- Уочи најзначајније карактеристике друштвено-економског положаја Црне Горе у југословенској федерацији
- Схвати значај европских интеграција

7.2. ИСПИТНИ КАТАЛОГ

Напомена: скраћеницом **ННЗ** означен је нижи ниво знања, а скраћеницом **ВНЗ**, већ ниво знања

VI разред

ННЗ:

Ученици треба да:

- Наведу историјска раздобља хронолошким редосљедом
- Наведу историјске изворе
- Опишу начин живота у каменом и металном добу
- Опишу начин живота Илира на територију Црне Горе
- Знају што је декада, стољеће и миленијум
- Наведу поједине догађаје у хронолошком слиједу
- Наброје карактеристичне споменике народа Старог Истока
- Одреди друштвене слојеве и њихов начин живота
- Знају да образложе начин живота Грка
- Опишу границе државе Александра Македонског и њен значај
- Наброје и опишу карактеристичне грчке споменике
- Знају да одреде вријеме и простор настанка Рима
- Опишу узроке кризе Римског Царства
- Наведу римска достигнућа у грађевинарству и науци
- Знају да лоцирају римска насеља на простору Црне Горе

- Знају значај такмичења
- Наведу значајније догађаје из грчко-персијских ратова
- Сазнају о почецима хришћанства

ВНЗ:

- Разликују историјске изворе и истакну њихов значај за проучавање прошлости

- Употребљавају временску траку и знају да одреде поједине периоде

- На карти покажу ријеке око којих су настале прве цивилизације

- Анализирају египатско друштво

- Именују ријеке око којих су настале прве државе

- Уоче сличности и разлике у каменом и металном добу

- Упознају значај других култура на простору Црне Горе

- Разликују врсте писма, материјале на којима се писало и прибор

за писање

- Објасне развитак природних наука у Египту

- Вреднују значај културних остатака Старог Истока

- На примјерима Спарте и Атине знају упоредити развитак

привреде

- Знају да опишу грчка вјеровања, положај мушкарца, жене и дјете

- Оцијене значај Олимпијских игара

- Објасне промјене у развоју Атине после грчко-персијских ратова

- Вреднују значај грчке културе

- Опишу друштво у доба Републике и Царства

- Објасне основно учење хришћанства

- Упореди римску културу са грчком

- Образложе промјене настале доласком Римљана на карти

Балкана

- Вреднују значај хеленистичке културе

- Препознају узроке пропасти Римског Царства

VII разред:***I Рани средњи вијек*****ННЗ**

Ученици треба да:

- Наброји основне одлике феудалног друштва
- Опише сеобу народа
- Наведe значај Византије на формирање јужнословенских народа
- Препознао Византију као доминантно хришћанску државу
- Илуструје улогу цркве у средњем вијеку
- Зна основне одлике арапског свијета

ВНЗ

- Упореди начин привређивања у доба робовласничког друштва са феудалним

- Помоћу историјске карте демонстрира кретање „варварских” племена

- Анализира унутрашњу структуру Византијског Царства

- Критички процијени утицај Веселјенске патријаршије на Јужне

Словене

- Уочи улогу цркве на културне и друштвене прилике у Европи

- Процијени разлику између хришћанства и ислама

II Јужни Словени у XII вијеку**ННЗ**

- Одреди помоћу историјске карте простор на коме су се доселили Јужни Словени

- Наброји прве јужнословенске државе

- Зна основне одлике Карантаније и Хрватске

- Пронађе заједничке елементе у формирању државе Македонских Словена и Рашана

- Разликује специфичности настанка Дукље - Зете у односу на друге Јужне Словене

- Наброји најзначајније владаре из династије Војислављевића

- Хронолошки поређа најзначајније културно-историјске споменике Јужних Словена

ВНЗ

- Именује веће ријеке и планине око којих су се населили Јужни Словени
- Опише услове у којима су настале прве јужнословенске државе
- Именује противнике формирања Карантаније и Хрватске, и разлоге за христијанизацију
- Разврста по значају догађаје и личности у ранофеудалном периоду Македонских Словена и Рашана
- Разложи односе између Македонских Словена и Дукљана - Зећана
- Вреднује проглашење првог краљевства међу Јужним Словенима
- Идентификује услове и чињенице утицаја сусједа на развој културе код Јужних Словена

*III Европe од XII до краја XV вијека***ННЗ**

- Опише привредне токове у Европи од XII - XV вијека
- Преприча и илуструје услове у којима настају градови
- Разликује друштвено уређење у ранофеудализму и развијеном феудализму
- Препозна демократске институције у развијеном феудализму
- Одреди позицију Византије на Балкану од XII - XV вијеку
- Препозна улогу црквених великодостојника на истоку и западу у политичким приликама,

ВНЗ

- Именује економски напредак новчане привреде
- Анализира градски живот и његове предности и недостатке
- Критички процијени суштину сталешке монархије
- Упозна се и опише структуру парламента
- Пронађе сличности и разлике у организације византијског друштва у односу на државе Западне Европе
- Повеже црквене разлике са политичким приликама у Европи од XII - XV вијека

*IV Јужни Словени од XII до краја XV вијека***ННЗ**

- Препозна значај Србије на Балканске прилике у доба Немањића
- Преприча положај Зете у држави Немањића
- Уочи зашто је дошло до касног конституисања босанске државе
- Одреди особине Дубровачке републике
- Истакне значајније личности и догађаје из албанске историје у развијеном феудализму
- Опишу устројства Отоманског царства
- Наведите важне догађаје у Србији крајем XIV и почетком XV вијека
- Именује прве Балшиће и њихову улогу на Балкану
- Повежу име Црне Горе са Црнојевићима
- Препозна значај Скадарског басена за средњовјековну Црну Гору
- Разложи узроке пропасти балканских држава
- Наведите значајне културне споменике средњег вијека

ВНЗ

- Анализира прилике у Србији и издвоји чињенице и личности које су Србију одредиле као значајну балканску државу
- Дијагностификује положај Зете у држави Немањића
- Упозна са специфичним црквеним и државним устројством босанске државе
- Разлаже елементе по којима се Дубровник издвајао од осталих јужнословенских држава
- Информације о положају Албанаца у средњем вијеку
- Именује главне институције Отоманског царства
- Вреднује значај Маричке и Косовске битке на балканске прилике
- Преиспита узроке издвајања Балшића из Душановог царства
- Вреднује друштвене и културне прилике у Црној Гори у доба Црнојевића
- Наброји културно историјске споменике из доба Балшића и Црнојевића
- Хронолошки наведе пад балканских држава под Отоманску власт
- Дијагностицира различитост умјетничких праваца

VIII разред:***I нови вијек*****ННЗ:**

Ученици треба да:

- Наведe најзначајнија техничка, научна и географска открића у XVI и XVII вијеку

- Одреди устројство Османског царства у XVI и XVII вијеку

- Резимира положај Јужних Словена у XVI и XVII вијеку

- Опише положај Црне Горе током XVI и XVII вијека

- Хронолошки наведе и именује црногорске владике током XVIII вијека

- Наведу прве грађанске револуције у свијету

- Преприча ток првог и другог српског устанка

- Разликује улогу Петра I у односу на претходне владике

ВНЗ

- Дефинише елементе по којима се у структури живота разликује нови вијек од средњег вијека

- Анализира османски феудализам и војно устројство

- Означи положај Србије, Хрватске, Босне и Дубровника на Балкану током XVI и XVII вијека

- Класификује специфичности црногорског друштва у односу на њене сусједe у XVI и XVII вијека

- Разлаже црногорско-османске сукобе током XVII вијека и ситуирају позицији Црне Горе према великим силама

- Повеже појам „грађанин” са француском буржоаском револуцијом

- Вреднује значај првих устанака на Балкану и доведе их у узрочно последичну везу

- Анализира значај битака на Мартинићима и Крусима, Законика Петра I на стварање савремене црногорске државе

II Свијет крајем XVIII и почетком XIX вијека**ННЗ:**

- Опишу политичке и друштвене прилике у Европи од 1815-1856. године

- Одреди позицију Срба и Хрвата на Балкану средином XIX вијека
- Наведу прве органе државне власти у Црној Гори у доба Петра

II

- Разликују период Владиката и Књажевине
- Знају да истакну значајније догађаје из владавине Данила I
- Препознају значај уједињења европских држава средином XIX вијека
- Наброји револуционарне покрете на Балкану од 1860-1878.
- Препозна улогу Србије на Балкану у доба кнеза Михаила

ВНЗ

- Објасне позицију великих сила на Балкану (1815-1856) и значај Револуције 1848. године
- Пронађу сличности и разлике између утицаја Отоманског и Хабсбуршког царства на Србе и Хрвате
- Доведе у везу политике Петра I и Петра II
- Наведе елементе по којима се препознаје политика књаза Данила у односу на владике
- Оцијене значај „Црногорског питања” у односу на велике силе
- На примјеру Халије и Њемачке разлаже политичке прилике у Русији и Америци шездесетих и седамдесетих година XIX вијека
- Идентификује националне покрете у Босни, Боки и Албанији у односу на европске политичке прилике
- Критички процијени црногорско-српске односе у доба кнеза Михаила

III Тема: Европа и свијет у II половини XIX вијека

ННЗ

- Опише владавину књаза Николе до 1876. године
- Наведе значајније битке из Вељег рата (1876-1878)
- Изведе закључак о друштвено-економским приликама у Црној Гори у периоду мира 1878-1912
- Појасни прилике на Балкану после Берлинског конгреса
- Проблематизује статус муслимана у Црној Гори након 1878. године
- Резимира прилике у Европи на почетку XX вијека
- Издвоји кључне догађаје у односима словенских народа и Отоманског и Хабсбуршког царства на почетку XX вијека

- Издвоји кључне догађаје у односима словенских народа и Отоманског и Хабсбуршког царства на почетку XX вијека
- Наведите демократске искорак у Србији током владавине краља Петра Карађорђевића
- Преиспита стање у Црној Гори након доношења устава 1905. године
- Наброји главне битке из Балканских ратова

ВНЗ

- Синтетизује важније догађаје из 25 година владавине књаза Николе
- Повеже ратне успјехе Црне Горе у Вељем рату са међународним признањем Црне Горе
- Направи краћи рад о друштвено-економским и културним приликама у Црној Гори од 1878-1905. године
- Класификује стање у Србији, Босни, Војводини и Хрватској после Берлинског конгреса
- Драматизује положај муслимана у Црној Гори
- Изведе закључак о стварању политичких блокова у Европи
- Проблематизује односе Отоманског царства на потезе Аустро-Угарске на Балкану
- Проблематизује позицију Србије на Балкану након Мајског преврата (1903)
- Скупи податке који говоре о почецима парламентаризма у Црној Гори након 1905. године
- Процијени значај Балканских ратова на европске политичке прилике

IX разред:

I Први свјетски рат

ННЗ

Ученици треба да:

- Наведите супротстављене војно-политичке блокове формиране крајем XIX и почетком XX вијека;
- Именује узроке и повод за избијање Првог свјетског рата;
- Показати на карти најважније фронтове у Првом свјетском рату;
- Преприча и илуструје ток ратних операција;

- Опише друштвено-економске и политичке прилике у Русији почетком XX вијека;
- Наведете најзначајније посљедице Првог свјетског рата;
- Каже основне податке о учешћу Црне Горе и Србије у Првом свјетском рату;
- Повеже догађаје из Првог свјетског рата са радом на уједињењу Јужних Словена;

ВНЗ

- Дефинише елементе који су довели до стварања војно-политичких блокова крајем XIX и почетком XX вијека;
- Анализира узроке и повод за избијање Првог свјетског рата;
- Врједнује значај успостављених фронтава у Првом свјетском рату и борби које су вођене на њима;
- Разлаже ток ратних операција у Првом свјетском рату;
- Идентификује услове друштвено-економског и политичког стања у Русији почетком XX вијека;
- Синтетизује учешће Црне Горе и Србије у Првом свјетском рату;
- Разврста по значају аргументе везане за уједињење Јужних Словена;

II Свијет̄ између два свјет̄ска рата

ННЗ

- Појасни основне одлике грађанске демократије;
- Информише о најзначајнијим одликама земаља социјализма;
- Резимира карактеристике тоталитарних система - фашизам, нацизам;

ВНЗ

- Пронађе сличности и разлике између земаља грађанске демократије и земаља социјализма;
- Уочи грешке руководства СССР-а почињене у периоду између два свјетска рата
- Критички процијени карактеристике фашизма као тоталитарног система

III Јужославија између два свјетска рата

ННЗ

- Појасни најзначајније чињенице о стварању Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца;

- Наведите основне одлике политичког, привредног и културног развоја Краљевине СХС од 1929. до 1941. године;

- Опише и илуструје положај Црне Горе у Краљевини СХС;

- Уочи основне одлике привредног и културног живота Краљевине Југославије;

ВНЗ

- Критички процијени историјске чињенице које су довеле до уједињења Јужних Словена и стварања краљевине Срба, Хрвата и Словенаца

- Проблематизује политички, привредни и културни развој Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца

- Анализира положај Црне Горе у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца

- Докаже на примјерима развој привреде и културе у Краљевини Југославији

IV Друџи свјетски рат

ННЗ

- Именује узроке и повод за избијање Другог свјетског рата;

- Наброји и демонстрира на карти најзначајније фронтове Другог свјетског рата;

- Преприча својим ријечима неку од најзначајнијих битака Другог свјетског рата;

- Опише главне посљедице Другог свјетског рата;

ВНЗ

- Преиспита узроке и повод за избијање Другог свјетског рата;

- Просуди о важности највећих фронтова у Другом свјетском рату;

- Синтетизује најзначајније податке везане за борбена дјештва у времену од 1941. до 1945. године;

- Критички се одреди према главним посљедицама Другог свјетског рата;

V Јужославија у Дружном свјетском рату 1941-1945.

ННЗ

- Опише напад фашистичких земаља на Краљевину Југославију и уочи факторе брзе капитулације југословенске војске;

- Демонстрира на карти окупациону подјелу територије Краљевине Југославије;

- Наведе основне мотиве отпора народа Југославије;

- Опише најзначајније битке Другог свјетског рата на југословенском ратишту;

- Резимира специфичности 13-јулског устанка;

- Понови ток завршних борби за ослобођење Југославије;

- Наведе чињенице о међународном признању ДФЈ;

- Илуструје у чему се састоји допринос Југославије у побједи над фашизмом;

- Информације о борби са окупаторским снагама у Црној Гори током Другог свјетског рата;

ВНЗ

- Направи рад о фашистичкој агресији и критички процијени факторе „априлског слома” војске Краљевине Југославије;

- Анализира уз помоћ историјске карте окупациону подјелу територије Краљевине Југославије;

- Преиспита и вреднује устаничке активности народа Југославије;

- Оцијени значај југословенског ратишта у Другом свјетском рату;

- Суочи аргументе везане за 13-јулски устанак (pro et contra);

- Интерпретира ток завршних борби за ослобађање Југославије;

- Докаже дипломатске напоре за међународно признање ДФЈ;

- Дефинише допринос Југославије у побједи над фашизмом;

- Критички вреднује значај црногорског простора у току Другог свјетског рата у побједи над фашизмом;

*VI Свијет и Југославија после Другог свијетског рата***ННЗ**

- Наведите годину и мјесто потписивања мировног уговора којима је завршен Други свијетски рат;

- Образложите основне узроке који су довели до блоковске подјеле свијета;

- Опишите у основним цртама живот Југославије од 1945. до 1961. године;

- Појасните основне одлике привредног и културног развоја Југославије од 1961. до 1980. године;

- Упознајте основне узроке кризе и распада југословенског друштва крајем XX вијека;

- Повежите процес распада СФРЈ са мјестом и улогом Црне Горе у југословенској федерацији;

- Именујте узроке европских интеграција;

- Упознајте се са процесом глобализације;

ВНЗ

- Израда појмовне мапе које се односе на мировни процес после Другог свијетског рата;

- Суочите аргументе везане за блоковску подјелу свијета;

- Потражите у литератури податке који се односе на друштвено-политички живот Југославије у времену од 1945. до 1961. среди их у својој биљежници;

- Идентификујте и рангирајте по важности елементе који су услови привредни и културни развој Југославије у периоду од 1961. до 1980. године;

- Проблематизујте процес кризе и распада СФРЈ;

- Дијагностикујте положај Црне Горе у југословенској федерацији;

- Дефинишите елементе европских интеграција;

- На новим примјерима образложите нужност процеса глобализације;

8. НАЧИНИ ПРОВЈЕРЕ ЗНАЊА И СТРУЧНЕ ОСПОСОБЉЕНОСТИ

Провјера и оцјењивање знања је најважнија и најосјетљивија фаза наставниковог васпитно-образовног рада. Тражи много знања не само из струке него, прије свега, из методике наставе предмета, дидактике и психологије. Од наставниковог вредновања знања ученика зависи хоће ли знање остати само на равни репродукције или ће ученици покушати да материју разумију, а знање да употребе за рјешавање задатака у школи и у свакодневном животу. Приликом провјеравања и оцјењивања наставнике стиче повратну информацију о вриједностима и ставовима ученика и утиче на њих. Провјеравање знања ученика за наставнике је уједно и барометар његове успјешности у настави. Провјеравање и оцјењивање се обавља усмено и писмено.

Елементи провјеравања и оцјењивања знања

У фази провјеравања и оцјењивања поред основних знања (препознавање, обнављање, описивање историјских догађаја и појава) потребно је развијати такође и способности и вјештине, а при томе је потребно поштовати индивидуалне разлике.

Саопштавање

- излагање стечених информација (знања) у усменој, писменој или графичкој форми;
- развијати способност/вјештину раздвајања битних информација од небитних о одређеном историјском догађају;
- У усменом или писменом облику правилно употријебити основну терминологију о историјском догађају;
- уз помоћ различитих наставних помагала (карте, текст, слике) сакупити информације о одређеном историјском догађају, повезати их у логичну цјелину и о њима усмено или писмено излагати.

Способност сагледавања временских и просторних историјских појава

- сакупити и средити податке о одређеном историјском периоду или догађају у правилном временском редосљеду;
- потражити истовремене историјске догађаје и појаве у одређеном периоду;
- оријентисати се на историјској карти.

Историјско размишљање

- разликовати узроке и посљедице историјских догађаја;
- упоредити истовјетне појаве или догађаје и записати сличности или разлике;

- на основу стечених историјских знања о одређеним појавама или догађајима рећи своје мишљење о значају конкретног догађаја.

Писмена провјера знања обавља се најчешће објективним текстовима који покривају све нивое захтјевности. Ученици морају бити унапријед упознати са критеријумима како усменог тако и писменог оцјењивања. Оцјењивање је бројчано у складу са Законом о основном васпитању и образовању, а према стандардима које одређују дескриптори нивоа знања.

9. РЕСУРСИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ

9.1. Материјални услови, стандарди и нормативи за наставу хемије у основним школама

За квалитетно и ефикасно извођење наставе историје неопходна је посебно специјализована учионица. У учионици на располагању морају бити различити уџбеници, приручници, дидактичка помагала и аудио-визуелна средства. Учионица мора имати комплете зидних историјских и географских карата.

Потребна аудио-визуелна средства су:

- графоскоп
- дијапројектор
- телевизијски пријемник
- видео рекордер
- касетофон
- компјутер са могућношћу употребе дискета и са прикључком за Интернет

Поред уџбеника препоручених од стране Министарства просвјете и науке Републике Црне Горе, наставници су слободни да се у настави користе и другим приручницима за остваривање циљева предвиђених програмом.

-
- Оксфордска историја средњовјековне Европе, приредио: Džordž Holms, Clio, Београд, 1998.
 - Sidni Peinter, Историја средњег века (284-1500), Clio, Београд, 1997.
 - Helmut G. Kenigsberger, Džeri K. Bouler, Džordž L. Mouz, Европа у XVI веку, Београд, Clio 2002.
 - Donald H. Penington, Европа у XVII вијеку, Београд, Clio, 2002.
 - Metju S. Anderson, Европа у XVIII вијеку, Београд, Clio, 2002.
 - Hari Herder, Европа у XIX вијеку, Београд, Clio, 2002.
 - Драгољуб Р. Живојиновић, Успон Европе (1450-1789), Београд 1995.
 - Чедомир Попов, Грађанска Европа 1770-1871, Основи европске историје XIX вијека, књ. I, Политичка историја Европе, књ. II Матица српска, Нови Сад, 1989.
 - Пол Кенеди, Успон и пад великих сила, Економска промјена и ратовање 1500-2000, Подгорица, CID 1999.
 - Историја Османског царства, приредио Rober Mantran, Београд, Clio, 2002.
 - M. Peri, Интелектуална историја Европе, Београд, Clio 2000.
 - Džon M. Roberts, Европа 1880-1945, Београд, Clio 2002.
 - Erik Hobsbaum, Doba ekstrema, Историја кратког двадесетог века 1914-1991, Дерета, Београд, 2002.
 - А. Митровић, Време нетрпељивих, Политичка историја великих држава Европе, 1919-1939, Подгорица, CID, 1998.
 - Ф. Фире, Прошлост једне илузије, Комунизма у двадесетом вијеку, Београд, 1996.
 - Михаил Гелер, Александар Негрич, Утопија на власти, Историја Совјетског савеза, Подгорица, CID, 2000.
 - Ernst Nolte, Фашизам у својој епохи, Просвета, Београд, 1990.
 - Стеван К. Павловић, Историја Балкана, Београд, Clio, 2001.
 - Filip Longvort, Стварање Источне Европе, Београд, Clio 2002.
 - Volter Laker, Историја Европе 1945-1992. Београд, 1999.

Црна Гора

- Жарко Шћепановић, Кратка историја Црне Горе (од најстаријих времена до 1796), CID, Подгорица, 2002.
- Живко Андријашевић, Кратка историја Црне Горе 1946-1918, Contesco, Бар, 2000.

- Јагош Јовановић, Историја Црне Горе, Подгорица, 1995.
- Историја Црне Горе I-III, Титоград, 1975.
- Драгоје Живковић, Историја црногорског народа I-III, Цетиње 1991-1997.

10. ПРОФИЛ И СТРУЧНА СПРЕМА НАСТАВНИКА И СТРУЧНИХ САРАДНИКА

Историју у основној школи може предавати онај који је стекао високошколско образовање: дипломирани историчар и професор историје и географије као и наставник историје и географије.

** За израду овог нацрта програма комисија је користила искуства Словеније, Француске и Данске.*

САДРЖАЈ:

- 1. Назив наставног предмета**
- 2. Одређење предмета**
 - а) Положај, природа и намјена предмета
- 3. Општи циљеви предмета**
- 4. Садржаји и оперативни циљеви предмета**
- 5. Дидактичке препоруке**
- 6. Корелација међу предметима**
- 7. Стандарди знања (испитни каталог)**
 - 7.1. Стандарди знања
 - 7.2. Испитни каталог
- 8. Начини провјере знања и стручне оспособљености**
- 9. Ресурси за реализацију**
 - 9.1. Материјали услови, стандарди и нормативи за наставу хемије у основним школама
 - 9.2. Оквирни списак литературе и других извора
- 10. Профил и стручна спрема наставника и стручних сарадника**